

PIKAVERE JA MALLAVERE KÜLADE

ARENGUKAVA

2024 – 2033

1 Sissejuhatus

Käesolev arengukava on külade arengut käsitlev dokument, mis kajastab külade olukorda ja soovitud arengut. Arengukava on koostatud 10 aastaks ja see kuulub ülevaatamisele, kui tekib vajadus.

Arengukava koostamine on vajalik, sest on:

1. vajadus fikseerida ja dokumenteerida omavahelised kokkulepped
2. vajadus taotleda finantsvahendeid maaelu arengut toetavatelt fondidelt
3. vajadus teadvustada küla kui institutsiooni, millel on kindel koht ühiskonnas ja roll oma liikmete tuleviku kujundamisel
4. vajadus esindada küla huve vallavalitsusega suhtlemisel, samuti suhtlemisel teiste külade, asutuste ning organisatsioonidega.

Eelmine arengukava oli koostatud aastateks 2013-2023.

2 Külade olukorra kirjeldus

2.1 Külade paiknemine

Pikavere ja Mallavere külad asuvad Raasiku vallas Harju maakonnas, Tallinnast 32 km kaugusel. Külad paiknevad valla lõunaosas (Lisa 2). Lõunapiir on ühine Kose vallaga. Läänepiiril asuvad Rae valla Urvaste ning Suursoo külad. Idapiirile jääb Härma küla. Kahe küla vaheliseks piiriks on Jägala-Aruvalla maantee. Külakeskuse kaugus Aruküla alevikust (valla keskusest) on 15 km, Raasiku alevikust 12 km ja Kose alevikust 11 km. Lähim üleriigilise tähtsusega tee on Tallinn-Tartu maantee, milleni on 11 km. Lähedus Tallinnale ning samas kaugus suurematest teedest on vajutanud oma pitseri küla arengule viimastel aastakümnetel – järjest suureneb Tallinnas tööl käivate inimeste arv ja osakaal, kuid see protsess on siiski oluliselt aeglasem, kui paremate ühendusteedega naaberkülades ja -valdades.

2.2 Pikavere ja Mallavere ajalugu

Pikavere nime esmamainimine on Taani hindamisraamatus aastast 1219. Tegelikult oli ala asustatud vähemalt tuhat aastat varem. Seda tõendavad leitud asulapaigad Suureväljal ja Mallaveres. Ilmselt oli sinne asustus märksa vanem lõuna poole (Kose) jäävatest aladest. Levis ju muinasasustus Rebala - Jõelähtme piirkonnast lõunasse mööda Raasiku – Tõhelgi - Perila väikeveori ja moreentasandikke Pikaveresse.

Kui Taani preestrid 13. saj. algul ristimisretkega Pikaveresse jõudsid, oli see ala Jõelähtme

muinaskihelkonna osa. Hiljem sai Pikavere Jõelähtmest eraldunud Harju - Jaani ja lõunas asuva Kose kihelkonna piirimaile. Nii on elanikkond jaotunud kahe kihelkonna vahel tänaseni. Samal ajal – 1219. a – on mainitud ka Mallavere nime kirjapildiga Malejaferi. Pikavere kirjapilt on Pikaekae. Hiljem on Pikavere nime kirjutatud 1586. a Pytferr, 1816. a Pickfer. Pikavere mõisa esmamainimine on 1446. aastal. Mõis võttis keskuse lähialad põllumaana kasutusse ja hävitas olemasoleva asustuse. Uus asustus hakkas tekkima mõisa maavalduste äärealadel. Pikavere maarahva põliskülad, tekkides mõisamaade lõuna- ja läänepiirile, moodustasid ajaloolise Pikavere kogukonna: Salu küla, Urvaste küla, Seli küla, Kivioja küla, Andi küla. Põhja ja itta laienemisvõimalus puudus, sest seal asusid Perila mõisa valdused Silmsi ja Härma. Mõisa ümbruses – Mallavere ja Suurevälja – laiusid mõisapõllud ja asustus puudus. Pikavere mõisa esiletõus seondus üldise mõisade tõusulainega 15. sajandil, mil Euroopa hakkas siitmailt vilja ostma. Uued tõusud toimusid Põhjasõja järel ja 18. sajandi lõpul, kui ehitati mõisate viinavabrikud ja algas suur viinaäri. Maarahvale tõi see reeglina vaid kohustuste suurenemise ja veelgi enam ääremaadele tõmbumise. Sealne elu elavnes koos talude päriseksmüümisega, mis algas mõisakeskusest kaugemates paikades. Pikaveres toimus see Salu külas. Siit edasi jõudis see Urvaste, Seli, Kivioja ja Andi külasse.

Kui tsaarivõimu langemisega 20. sajandi algul mõisate valitsemisaeg lõppes, mõisa põldudele tekkisid külad. Mõisa keskusest sai Pikavere asundus, lõuna suunal taastus Mallavere küla, põhjas Suurevälja küla. Pikavere maadele loodi 1930-ndate aastate algul riigi poolt uus asundusküla Suursoo. Kogu Pikavere ala kuulus Peningi valda koos Perila, Kiviloo ja Peningi kogukonnaga.

Riigikorra muutus ja sõda tõi muutusi administratiivses jaotuses. Vallad asendati külanõukogudega. Peningi vallast sai Pikavere külanõukogu keskusega Pikaveres Kose rajooni koosseisus. Hiljem liideti Kose rajoon Harju rajooniga.

Taasiseseisvumisega sai teoks ajalooliselt ja geograafiliselt ühtse Pikavere kogukonna põhjendamatu lõhkumine. Salu, Urvaste ja Suursoo külad jäid Rae valda, endise Pikavere mõisa lähiala Raasiku valda. Moodustati kaks küla: Pikavere ja Mallavere.

Mallavere külasse kuulusid ka endised väikekülad Kivioja ja Andi. 1949. aastal loodi Mallavere ja Kivioja alale Lembitu kolhoos, Andi külasse kolhoos Kalevipoeg. Mitmed ühinemised läbiteinud Lembitu kolhoos püsis Pikavere ümbruses 1957. aastani, mil liideti Peningi sovhoosiga. Hilisemad liitmised tõid Pikaveresse Tasuja kolhoosi ja Aruküla kolhoosi.

Pikavere nime varasemad külad pole kandnud. Praegune Pikavere küla hõlmab endise Suurevälja küla ja ajalooliselt Perila kogukonda kuulunud Silmsi küla. Suurevälja külas loodi 1949. aastal kolhoos Kalju, mis 1952. aastal liideti Lembituga, edasi Peningi, Tasuja ja Aruküla majandiga.

Tänapäeva Pikavere ja Mallavere külad on Raasiku valla piirikülad. Mallavere küla piirneb Kose ja Rae vallaga, Pikavere küla Rae vallaga.

2.3 Looduslikud olud

Pikavere ja Mallavere külad asuvad lainjal tasandikul. Külade administratiivpiiridesse jääb palju metsamaad, mis on kohati ka soine. Suuremad põllumajanduslikult haritava maa

massiivid on ajaloolise mõisasüdame ümber. Enamasti on põllulapid mosaiiksed, piirnedes puistutega. Põhjaosas läbib Pikavere küla Jägala-Pirita kanal, samuti lookleb külas Silmsi oja. Pikaveres on säilinud 3 endist mõisa tiiki. Mallavere külast algavad nii Silmsi oja kui Mallavere peakraav.

Külades asub mitmeid allikaid, mis suunavad oma veed Silmsi ojasse ja Mallavere peakraavi. On mitmeid kohti kus maa-alused karstialad avanevad allikatena looduses. Ajalooliselt on mõnes sellises veekogus leotatud lina.

Külaelanikud peavad oluliseks looduskeskkonna hoidmist ja külade maastikuilme säilimist.

2.4 Majanduslikud olud

Viimastel aastakümnetel on märgatavalt vähenenud külade elanikkonna hõivatus põllumajanduses.

Selle võrra on suurenenud Tallinnas ja teistes suuremates keskustes (Jüris; Arukülas) tööl käivate elanike hulk. Kohapeal pakub tööd Pikavere Lasteaed-Algkool ja 2 põllumajandustootmisega tegelevat talu.

2.5 Küla infrastruktuur

2.5.1 Teed

Suurematest teedest läbib külasid mustkatte all olev Jägala-Aruvalla tee ning Viskla - Pikavere tee. Kohalikke kruusakattega teid on ligi 20 km. Osad külateed on saanud mustkatte alla aga enamuse on veel kruusakattega teed.

Suureks probleemiks on teede tolmmamine. Probleemi lahendamiseks oleks vajalik teedele must kate või asfalteerimine.

2.5.2 Elekter, vesi, kanalisatsioon

Elektriühendus on kõigis majades, vett saadakse enamasti majade juurde rajatud puurkaevudest.

Ühiskanalisatsiooni ja veepuhastusseadmed ei ole. Enamikes majapidamistesse on rajatud septiksüsteemid.

2.5.3 Muud teenused

Külades puuduvad elanikele pakutavad teenused, v.a raamatukogu teenus. Pikavere mõisas olevas raamatukogus on avalik interneti kasutamise võimalus, samas on ka enamikes majapidamistes internetiühendus.

Küladesse on paigutatud prügikonteinerid pakendi, paberi ja taara jaoks.

Külaelanikel puudub ülevaade ümberkaudsete firmade poolt pakutavatest teenustest, nt transporditeenus (s.h. ka rasketehnika), niitmisteenus, küttepude valmistamine, jne.

2.5.4 Sotsiaalne infrastruktuur

Külaselts korraldab alates 2009.aastast külade elanikele jaanipidu ja jõuluõhtut. Koostöös Pikavere Mõisakooliga on korraldatud kooliruumides ja pargis muid meelelahutusüritusi.

2.6 Külade elanikkond

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mallavere	48	47	42	57	52	54	57	66	55	62
Pikavere	57	68	64	40	72	70	68	67	66	68

Külades elab inimesi, kes ei ole oma elukohaks registreerinud Mallavere või Pikavere küla.

3 SWOT analüüs

KÜLADE SWOT ANALÜÜS	
Tugevused <ul style="list-style-type: none">• Looduslikult kaunis elukeskkond• Hea asukoht – pealinast 32 km kaugusel• Heal tasemel alghariduse võimalus• Head suhted vallaga• Isetoimiv naabrivalve loob turvalisuse• Lasteaia ja –sõime kohad kõikidele lastele	Nõrkused <ul style="list-style-type: none">• Töökohtade puudumine• Kehv bussiühendus (Raasikule, Arukülasse, Tallinna, Kosele)• Kaupluse, toitlustuse ja majutuskohtade puudumine• Kehvas seisukorras teede võrgustik• Külaelanike vähene aktiivsus ühistegevustel
Ohud <ul style="list-style-type: none">• Loodusliku elukeskkonna rikkumine ettevõtluse poolt• Metsapõlengud• Vananev elanikkond• Rahvaarvu vähenemine• Üldise majandusolukorra halvenemine• Vähene ettevõtlus• Müra- ja keskkonnareostust tekitavate hobitegevuste harrastamine külade territooriumil	Võimalused <ul style="list-style-type: none">• Traditsioonide elustamine ja seltsielu arendamine• Külakeskuse arendamine• Ühistegevused taristu parendamiseks• Projektide kirjutamine• Turismikeskuse rajamine• Ettevõtluse arendamine• Sisserände suurendamine, koostöö KOV-ga

4 Külade vajadused

1. Korrasolev teedevõrk ja liiklusohutus.
2. Rahuldav ühistranspordisüsteem ning ühendused keskustega.
3. Kiire interneti ühendus.

4. Pikavere Mõisakooli säilimine ja parendamine.
5. Informatsiooni kättesaadavus Raasiku vallavalituse, oma ja naaberkülades toimuva kohta (kodulehekülj veebis, infotahvliid külade keskustes).
6. Külaplatsi väljaehitamine.
7. Välijõusaali rajamine.
8. Sportimisvõimaluste kättesaadavuse parendamine.
9. Organiseeritud seltsielu: suvised pargipeod; kevad- sügis- ja jõululaadad; rahvateatrite etendused; harivad teeõhtud; käsitöö töötoad.

5 Küla tulevikupilt

Mallavere ja Pikavere külad on aktiivse kogukonna, kvaliteetse taristu, loodussõbraliku ja turvalise elukeskkonnaga, puhke- ja turismivõimalustega, innovatiivsed ning pidevalt arenevad külad.

Eelisarendatavad valdkonnad:

1. **Traditsiooniline loodussõbralik keskkond** – säilinud on külade maastikuilme, ajaloolised ja looduskaunid kohad ning kultuuripärand, mis on visiitkaart külalistele ja külade endi elanikele.
2. **Tugev ja jätkusuutlik külaselts** – loodud on MTÜ Mallavere ja Pikavere külaselts, mille kaasabil teostatakse arengukava eesmärkide elluviimist.
3. **Mallavere ja Pikavere külad on tuntud** – külade ja tema tegemisi kajastatakse internetis, valla kodulehel ja kohalikus meedias.
4. **Külapatsi arendamine** - atraktsioonid lastele ja täiskasvanutele, ürituste läbiviimiseks, ajaveetmis koht (lõkkeplats, laululava, külakiik, varjualune, istepingid, laste mänguala, grilliala, külade infotabloo, parkimisala, jm), kus külade elanikud saavad vabaaega veeta.

Spordi- ja liikumistegevuse arendamine – sportimis- ja liikumistegevuste võimaluste suurendamine:

 - välijõusaali, korvpalli-, jalgpalli- ja võrkpalliväljak rajamine
 - matka- ja terviseradade tegemine, mis on valgustatud ja varustatud viitadega
 - spordivõistluste korraldamine oma ja naabervaldade külade vahel
5. **Infrastruktuuri parendamine**
 - vähemalt 90% külade teedest on mustkatte all
 - külaplatsi juures oleva tuletõrje veevõtukohta rekonstrueerimine
 - külaplatsil on traadita interneti leviala
 - üle 50% külateedest on valgustatud
6. **Külad on turvaline paik elamiseks** – külade elanikud suhtlevad üksteisega, vahetades infot olulistest sündmustest või kahtlustest.

6 Tegevuskava

Pikavere ja Mallavere külade tegevuskava aastaks 2024-2033

Teema	Tulemus	Aeg	Vastutaja/Teostaja
Külaplatsi arendamine	Lökkeplats, laululava, varjualune, istepingid, laste mänguala, grilliala, külade infotabloo, parkimisala	2024 - 2033	Külade elanikud, külaselts, KOV eelarve, projektide rahastus
Seltsielu	Külade jaanipäeva ja jõulupeo regulaarne korraldamine	Igal aastal	Külaselts
Külade tegevuste kajastamine	Külade tegemisi kajastatakse internetis, valla kodulehel ja kohalikus meedias	pidev	Külade elanikud, külaselts
Külade koostöö	Osalemine Raasiku valla suvepäevadel, ühisüritused ja koolitused teiste küladega	Igal aastal	Külade elanikud, külaselts
Bussipeatuste valgustus	Pikavere bussipeatustes valgustus	2024 - 2025	MTÜ, vallavalitsus, ettevõtjad, külade elanikud
Teede korrastamine	Vähemalt 90% külade teedest on mustkatte all	2024 - 2033	Külade elanikud, külaselts, KOV eelarve
Pikavere tuletõrje veevõtukoht rekonstrueerimine	Pikaveres, külaplatsil olev tuletõrje veevõtukoht on vastab nõuetele	2024-2025	Külade elanikud, külaselts, KOV eelarve, projektide rahastus
Mallavere tuletõrje veevõtukohta rajamine	Tuletõrje veevõtukohta rajamine Mallavere külas	2024 - 2026	Külade elanikud, külaselts, KOV eelarve, projektide rahastus
Matkaradade väljaehitamine	Viitadega tähistatud matkarajad	2024 - 2033	Külade elanikud, külaselts, KOV eelarve, projektide rahastus
Sportimis- ja vaba aja veetmise võimaluste loomine	Sportiväljaku rajamine (jooksuring, pallimänguplatsid, kaugushüppekast). Vibu- ja krossirada.	2024 - 2033	MTÜ, vallavalitsus, ettevõtjad, külade elanikud, projektid, toetused
Koolimaja kivist kõrvalhoone väljaehitamine tehnoloogiamajaks	Külade elanikele puidutöö, metallitöö sh sepatöö, käsitöö, kokanduse jt kursuste korraldamine ning koolilaste tööõpetustundide läbiviimine	2024 - 2033	MTÜ, vallavalitsus, ettevõtjad, külade elanikud, projektid, toetused